

Kunnskapsdepartementet

Deres referanse:

Vår dato:

31. oktober 2007

Vår referanse:

Vår saksbehandler:

Cathrine Karlson

cathrine@elev.no

Høring: NOU 2007:6 Formål for framtida – Formål for barnehagen og opplæringen

Elevoorganisasjonen vil med dette avgi sitt hørings svar på NOU 2007:6 Formål for framtida – Formål for barnehagen og opplæringen. Forslaget har vært debattert i flere av våre organisasjonsledd. Forslaget ble tatt opp til debatt i Elevoorganisasjonens landsstyre 18. august. Landsstyret kom med synspunkter videreformidlet i denne teksten, og vi gir vårt hørings svar med bakgrunn i en prinsipiell debatt. Elevoorganisasjonen tar utgangspunkt i forslaget til formål for opplæringa.

Generelt

Dagens samfunn kan oppleves som svært krevende, både faglig og sosial. Derfor er det viktig at opplæringen i størst mulig grad bidrar til å forberede elevene på hva som vil møte dem i arbeidslivet og samfunnets ellers. Skolen er et av de første møtene man får med samfunnet, og kanskje også det viktigste. Det er her man utvikler evner man vil få bruk for senere i livet, som evnen til å samarbeide, evnen til å knytte personlige relasjoner og evnen til å tilegne seg kunnskap og bruke denne på riktig måte. For at hver enkelt elev skal bli best mulig forberedt på hvilke utfordringer samfunnet vil stille dem ovenfor, må skolen ta ansvar for å gi elevens kjennskap til samfunnet. En grunnleggende demokratiforståelse, kjennskap til ulike kulturer og generelle basiskunnskaper om dagens samfunn er forutsetninger for at elevene skal kunne ta del i samfunnsdebatten og stille kritiske spørsmål til hvordan samfunnet utvikler seg. Disse kunnskapene er viktige for at samfunnet skal fungere optimalt, men også for at enkeltmennesket skal tilpasse seg samfunnet og føle seg som en naturlig del av det. Uten kjennskap til samfunnets forventninger kan det være vanskelig å føle seg akseptert. Dette innebærer alt fra at samfunnsborgere må ha respekt for loven til at de må ha en forståelse av hvilke uformelle normer og regler som gjelder.

Opplæringa må også forberede elevene på å fungere godt i arbeidslivet. For å få til dette er det viktig at elevene både tilegner seg gode samarbeidsevner og at de blir sikre nok på seg selv til å arbeide selvstendig og fatte egne beslutninger. Tillit, respekt og forståelse er stikkord for hvordan man kan få til et godt samarbeid og god kommunikasjon med andre, både i faglige og sosiale sammenhenger på arbeidsplassen. Samtidig som det er viktig at elevene tilegner seg kunnskap, er det kanskje enda viktigere at de lærere seg hvordan denne kunnskapen kan brukes til noe

konkret og settes ut i live. Det er også viktig at skolen lærer elevene å tenke praktisk, ved blant annet å gi dem personlige erfaringer de kan dra nytte av i arbeidslivet.

Henvisning til religioner og livssyn

Skolen i det flerkulturelle samfunnet krever en inkluderende formålsparagraf som bygger på felles verdier. Skal formålet med opplæringa være inkluderende må det på ingen måte uttrykke en forestilling om oss og dem. I dagens flerkulturelle samfunn er gjensidig respekt for og kunnskap om hverandres religioner og livssyn viktige forutsetninger for å passe inn i samfunnet, enten du er etnisk norsk eller har bakgrunn fra andre kulturer. Dette er holdninger som må skapes så tidlig i livet som mulig, og som kontinuerlig må følges opp gjennom hele opplæringen, fra barnehagen til endt videregående opplæring. På denne måten vil man få et best mulig utgangspunkt for å takle de sosiale utfordringene samfunnet har å by på. Derfor skal ikke formålsparagrafen inneholde henvisninger til religioner eller andre livssyn som verdigrunnlag. I stedet må formålet ha som utgangspunkt at barnehagen, skolen og lærebedriften består av likeverdige og selvstendige individer i et fellesskap som bygger på noen grunnleggende verdier flest mulig kan slutte seg opp om uavhengig av religiøs, livssynsmessig, kulturell og nasjonal tilhørighet. Slike felles verdier kan være likeverd, respekt og toleranse, og at opplæringen skal gi elevene innsikt i og forståelse for et mangfold av livssyn og kulturer.

To formålsparagrafer

Barnehager og skoler er ulike institusjoner med ulik egenart. Det er viktig at formålsparagrafen benyttes i skolen, og at elevene vet hva skolens og deres utdanningsinstitusjons formål er. For å sikre at formålsparagrafen brukes aktivt i skolen må den ha forankring i både elevene og lærerne. Skal formålsparagrafen brukes aktivt i skolen ser vi på det som hensiktsmessig at det er en formålsparagraf for barnehagen, og en for grunnskolen. Disse to må ha et helhetlig perspektiv som bidrar til at etter endt grunnskole er elevene klare til å møte samfunnets krav, og de må ha et helhetlig perspektiv som binder de ulike institusjonenes egenart og formål sammen.

Den elevaktive skole

Elever som aktivt bruker sin medbestemmelsesrett er en forutsetning for en god skole. Analysen av elevundersøkelsen 2007 viser at følelse av medbestemmelse over det faglige arbeidet er viktig for elevenes interesse for skolearbeid og deres innsats. Skal dagens skole lykkes med å sette elever i stand til å møte samfunnet og dets krav må skolen motivere elevene til yte og oppnå ens eget potensial. Elevmedbestemmelse er i dag forankret i læringsplakaten. I forslaget til formålsparagraf for grunnskolen er det en rekke ambisjoner for hvilke kunnskaper og verdier elevene skal ha:

"Elevane skal utvikle kunnskap duglei og holdningar for å kunne mestre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrøng. Elevane skal lære å tenkje kritisk, handle etisk og ta økologisk ansvar. Dei skal ha medansvar og høve til medverknad."

Skal skolen nå disse ambisjonene er det ikke nok at elevene bare har *mulighet* til medvirkning, de må ha rett til medbestemmelse. Hvis elevene etter sin opplæring skal føle mestring av livene sine og være aktive deltakere i samfunnet og demokratiet må det også tilrettelegges for elevenes medvirkning. Den aktive elev er en forutsetning for at skolen ikke bare skal fungere som en utdanningsinstitusjon, men også en samfunnsinstitusjon. Elevenes mulighet til medbestemmelse henger ikke bare sammen med deres innsats i skolen og deres motivasjon. Ifølge Civicundersøkelsen 2002 har norske elever gode kunnskaper om demokrati, men ser ellers ikke seg selv som særlig aktiv deltaker i det representative demokrati. Når skolen er et av de første møtene man får med samfunnet, og opplæringa skal fremme demokrati, må man lære å bruke skoledemokratiet gjennom rett til elevmedbestemmelse og en skole som legger til rette for at elevene aktivt kan bruke sin medbestemmelsesrett.

Gjennomsnittseleven finnes ikke

Alle mennesker er ulike, og i like stor grad er alle elever ulike. Det er viktig at:

”Skolen og lærebedrifta skal møte elevane med tillit og krav, og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst.”

Men skal man gi elevene lærelyst må man ta utgangspunkt i at elevene også har ulike utgangspunkt og forventninger til opplæringa. Danning innebærer både en del grunnleggende personlige egenskaper, men også en generell forståelse av hvordan man skal fungere i samfunnet. De fleste tilegner seg denne kunnskapen på egenhånd, men det er likevel viktig at skolen følger elevens personlige utvikling og sørger for at elevene får den kunnskapen de trenger for å klare seg bra når de er ferdige med utdanningen og skal klare seg på egen hånd. Skal skolen klare dette må hver enkelt elev verdsettes og behandles som et selvstendig individ med individuelle behov. Først da vil man kunne sette elevene i stand til å gjøre noe aktivt for å få oppfylt sine ønsker. Målet med dette er at skolen skal produsere selvstendige individer med tro på at de kan gjøre en forskjell. Et slikt resultat vil være utviklende både for enkeltmennesket og for samfunnet i sin helhet.

I en skole preget av tilpasset opplæring, ansvar for egen læring og elevmedbestemmelse må det komme frem av formålsparagrafen at elevene skal ha en aktiv rolle i skolehverdagen. Det er derfor naturlig at formålet for opplæringen slår fast at skolen og elevene skal møte hverandre med gjensidig tillit og krav.

Læring i et livslangt perspektiv

Skolen skal oppmuntre elevene til å lære. I dagens samfunn er det ikke bare viktig å ha kunnskaper, men å kunne tilegne seg nye kunnskaper. Kravene til omstillingsdyktige arbeidere øker stadig. Skal elevene fylle samfunnets behov må man ikke bare lære, men lære å lære. Et ønske om å skaffe seg kunnskaper er like viktig som kunnskapen selv, fordi en slik motivasjon er en forutsetning for læring. Skolen skal ikke bare ”lære bort”, men skape sosiale og mentale prosesser lik at læring kan skje. Formålsparagrafen må inkludere livslang læring som et formål med opplæringen. Skolen skal oppmuntre eleven til å lære, både i, og utenfor skolen og fremme viktigheten av all type kompetanse.

Elevorganisasjonens innspill

Elevorganisasjonen ønsker følgende endringer i formålet for skolen:

- At skolen skal forberede elevene på arbeidslivet
- At henvisningen til kristendom og human-etikk i forslaget til ny formålsparagraf fjernes
- At *høve* i setningen *høve til medverknad* fjernes
- At setningen *Skolen og lærebedrifta skal møte elevane med tillit og krav* endres til *Skolen og lærebedrifta og elevene skal møte hverandre med gjensidig tillit og krav*
- At formålsparagrafen understreker at skolen skal fremme livslang læring

Vi støtter for øvrig forslaget om å dele formålsparagrafen i to paragrafer, en for barnehagen og en for skolen.

Med vennlig hilsen

Vibeke Mohn Herberg
leder

Cathrine Karlson
politisk nestleder